

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Wojciech Katner (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
w [...]

przy uczestnictwie G. B.

o leczenie odwykowe przeciwalkoholowe,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 10 stycznia 2018 r.,

skargi kasacyjnej uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Okręgowego w [...]

z dnia 13 kwietnia 2017 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w [...] do ponownego rozpoznania wraz
z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 13 kwietnia 2017 r. Sąd Okręgowy w [...] oddalił apelację uczestnika G. B. od postanowienia Sądu Rejonowego w [...], mocą którego uczestnik został zobowiązany do podjęcia leczenia odwykowego przeciwalkoholowego w niestacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego w warunkach ambulatoryjnych; na ten czas ustanowił dla uczestnika nadzór kuratora sądowego, którego zobowiązał do składania sprawozdań ze sprawowanego nadzoru raz na trzy miesiące, a także rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Oddalając apelację Sąd drugiej instancji uznał stan faktyczny w sprawie za prawidłowo ustalony, mający podstawę w zebranych dowodach, Sąd podzielił także rozważania prawne.

Z ustaleń wynika, że uczestnik jest uzależniony od alkoholu i wymaga leczenia odwykowego w warunkach ambulatoryjnych. Ze względu na nadużywanie alkoholu przez G. B. niewłaściwe są relacje rodzinne, powstają konflikty, unikanie kontaktów z nim przez żonę i starszego syna, a to prowadzi do rozkładu życia rodzinnego.

Uzależnienie od alkoholu i potrzeba leczenia odwykowego została stwierdzona u uczestnika przez dwie niezależne od siebie opinie biegłych psychiatry i psychologa, wydane w styczniu i we wrześniu 2016 r., a merytoryczna strona i konkluzje tych opinii nie zostały przez uczestnika skutecznie podważone.

Według Sądu Okręgowego w sprawie zostały prawidłowo zastosowane przepisy ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (jedn. tekst Dz.U. z 2015 r., poz. 1286 ze zm., dalej jako u.w.t.p.a.), w szczególności art. 26 ust. 1 i art. 24, zawierające dwie przesłanki dające możliwość zobowiązania do poddania się obowiązkowemu leczeniu odwykowemu, tj. przesłanki medycznej - nadużywania i uzależnienia się od alkoholu oraz przesłanki społecznej - naganego zachowania, pozostającego w związku przyczynowym z nadużywaniem alkoholu. Stwierdzono wystąpienie u uczestnika obu tych przesłanek, tak więc rozstrzygnięcie sprawy było prawidłowe.

W skardze kasacyjnej pełnomocnik uczestnika zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 26 ust. 1 w związku z art. 24

u.w.t.p.a. przez zastosowanie kryteriów nie znajdujących oparcia w tym przepisie, zwłaszcza że uczestnik dobrowolnie poddał się leczeniu, a więc nie neguje potrzeby terapii. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie po uchyleniu tego postanowienia i postanowienia Sądu pierwszej instancji i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie wniosku, a także zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zasadą poddania się leczeniu przez osobę uzależnioną od alkoholu jest jego dobrowolność, gdyż wtedy można osiągnąć najlepsze skutki leczenia. Jest podkreślane w orzecznictwie, że zobowiązanie o którym mowa w art. 26 ust. 1 w związku z art. 24 u.w.t.p.a. ma charakter wyjątku od zasady dobrowolności leczenia. Nakazuje to dokonywanie ścisłej wykładni tych przepisów, mając również na uwadze ochronę wolności i godności osobistej osób uzależnionych (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 lipca 2006 r., K 43/05, OTK-A 2006, nr 7, poz. 78 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2015 r., I CSK 351/15, z dnia 25 marca 2015 r., II CSK 828/14, nie publ., z dnia 9 listopada 2007 r., V CSK 241/07, OSNC-ZD 2009, nr A, poz. 1, jak też uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 1984 r., III CZP 17/84).

Jeżeli zatem sąd dopatrzy się, że zachodzi sytuacja wyjątkowa, czyli osobę uzależnioną należy poddać przymusowemu leczeniu odwykowemu, to powinien to wykazać, w szczególności podając, obok braku poddania się dobrowolnemu leczeniu, ważne powody społeczne, w tym powodowanie przez osobę uzależnioną rozkładu życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchyłanie się od pracy, systematyczne zakłócania spokoju lub porządku publicznego, itp.

W niniejszej sprawie uczestnik nie negował potrzeby leczenia i poddał się mu przez miesiąc w specjalistycznym ośrodku w okresie od kwietnia do maja 2016 r. Brak jest ustalenia, czy było to leczenie jednorazowe i czy nie miało miejsca ze względu na toczące się postępowanie. Nie zostało wykazane, jakie to leczenie przyniosło skutki i czy było kontynuowane oraz w jakiej postaci. Jeżeli uczestnik podjął leczenie dobrowolne i nie stanowi ono próby uniknięcia skutków,

wynikających ze wskazanych przepisów u.w.t.p.a., przepisy te nie mają do niego zastosowania.

Nie wynika z uzasadnienia postanowień Sądów, czy zostało zbadane, aby zachowanie uczestnika prowadziło lub doprowadziło do rozpadu życia rodzinnego i czy można uznać za przekonujące i wystarczające zeznania jego żony, skoro uczestnik twierdzi, że zdaje sobie sprawę z nałogu i stara się mu przeciwdziałać, powstrzymując się od picia i nie czyniąc tego wobec dzieci. Nie ma oceny prawdziwości jego twierdzeń, czy są to chwilowe postanowienia, czy trwalsze i wtedy, co to oznacza. Co także oznacza jego twierdzenie o wypełnianiu obowiązków domowych i łóżenia na utrzymanie rodzinę, czy zatem ma pracę? Jeżeli stwierdzenia uczestnika służą jedynie wybroniению się przed zastosowaniem wobec niego powołanych w postanowieniu przepisów u.w.t.p.a., to również należy taką ocenę przedstawić.

Jest istotne w świetle utrwalonego w tym względzie orzecznictwa, że o zasadności zastosowania środków przymusowych decyduje moment wydawania orzeczenia w tej sprawie. Jednak w uzasadnieniu postanowienia Sądu drugiej instancji nic nie jest wspomniane o okresie z wydania tego postanowienia. Sąd Okręgowy winien zbadać przed wydaniem postanowienia, czy nastąpiło zaprzestanie negatywnych zachowań uczestnika wyczerpujących przesłankę społeczną, o której mowa w art. 26 w związku z art. 24 u.w.t.p.a., jakie są tego przyczyny i trwałość, czy też zachowania te nadal występują (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2012 r., III CSK 17/12, nie publ.).

Z tych względów należało na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzec jak w postanowieniu, rozstrzygając o kosztach postępowania na podstawie art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c..

jw

kc